

ХУМАНИСТИЧНА ЛИНГВИСТИКА И ЧУЖДОЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ

Ирина Перянова

Университет за национално и световно стопанство

Резюме. В статията се обсъжда преходът към хуманистична лингвистика, който започна през първата половина на XX век. В резултат на тази промяна лингвистиката заема място между антропоориентираните науки. От решаваща важност при чуждоезиковото обучение в общите рамки на изграждане на интеркултурна компетентност е анализът на дискурса, който помага на студентите не само да осъзнаят идеологическия филтър и скритите културни значения в посланията, но и допринася за тяхното адекватно функциониране в целевата култура. Храната и яденето също трябва да се разглеждат като многопластов дискурс със своя ниша в учебния план. Анализът на социалните, културните и комуникативните особености на храната и храненето като дискурс е важен за целите на лингводидактиката поради факта, че той осигурява необходимите знания, умения и отношения – целта на чуждоезиково обучение. Тъй като храната структурира отношенията и представлява важно социално взаимодействие, тя трябва да се разглежда като маркер на колективната идентичност, културна икона и лична платформа. В много случаи свързаният с храната символизъм е специфичен за дадена култура.

Keywords: cross-cultural competence, discourse analysis, foreign language teaching, food as discourse, food as a marker of identity

Известният американски лингвист Дебора Танен нарече послеслова на второто издание на известната си книга *Talking Voices (Repetition, Dialogue, and Imagery in Conversational Discourse). Toward a Humanistic Linguistics*, подчертавайки важността на такъв всеобхватен подход (Tannen, 2007). Показателно е, че първата редакция на книгата, видяла свят през 1989 г., не съдържа това кратко, но много важно описание на мястото на свързаните с лингвистиката относително нови дисциплини, такива като анализ на дискурса. Теоретичната обосновка явно се капсулира при Дебора Танен на по-късен етап. Включването на този послеслов е симптоматично и може да бъде третирано като пореден сигнал за революционния обрат в отношението към мястото на лингвистиката между другите науки. Този обрат е свързан с антропологичния подход към лингвистиката, който обединява всички антропоориентирани дисциплини. Той представлява истинска революция

спрямо наложилия се през първата половина на XX век структурен подход към тази дисциплина, който се градеше не върху изучаването на *вербална интеракция*, а върху изследването на *изолиран линеен блок*. За разлика от такива схващания в работите на М. М. Бахтин, В. Н. Волошинов и цяла плеяда лингвисти след тях (А. Л. Бекер, Д. Камерън, Д. Танен и други) езикът се разглежда като многозвучен и най-вече диалогичен, т.е. свързан с комплексната природа на лингвистичните факти като реалност, отразяваща друга реалност.

Акцентът в доминиращия сега антропологичен подход се проследява и в сполучливото название на известната книга на проф. Мая Пенчева „Езикът в човека, човекът в езика“, което отразява неразривната връзка между създателя и неговия продукт. Експлицитното признание на тази връзка има според мен две най-важни последици в постмодернистичния свят:

- интердисциплинарност,
- интертекстуалност и интердискурсивност.

Първото предполага размити граници между различните науки и съществуването на припокриващи се области с неясни граници (*fuzzy overlapping areas*), които в еднаква степен могат да се изучават от различни дисциплини. От друга страна, понятията *интертекстуалност* и *интердискурсивност* са изключително важни в общия контекст на цялостната взаимосвързаност на всички човешки дейности в променящия се свят. Самият термин *интертекстуалност* беше създаден от Юлия Кръстева като опит да синтезира структурния семиотичен подход на Фердинанд де Сосюр и диалогизма на Бахтин (Krsteva, 1980: 69). Често със сходно значение се използва терминът „транстекстуалност“ (Gennette, 1997). Най-всеобхватното описание на интертекстуалност е на Грегори Бейтсън, който, без да използва този термин, твърди, че значението на всичко произлиза от моделите (*patterns*), които са свързани посредством повторемост и ритъм както в природата, така и в мисловните процеси на човека (Bateson, 1979). Същевременно, терминът „интердискурсивност“ има различни интерпретации (срв. работите на М. Angenot, D. Bruce, M. Foucault, J. Courtine и N. Fairclough), но общото между тях е, че този термин означава *отношения с друг дискурс или тип дискурс*. С други думи, лингвистическият анализ се извежда извън тесните рамки на изолирания от създателя и други дискурси текст и придобива широки когнитивни и социокултурни измерения, свързани с различни фонові знания и топоси, и най-вече – с идеологията и властта.

Оттук съвсем естествено следва, че откриването и интерпретирането на смисъла може да има несъвпадаща асоциативна верижност при различни слушащи или четящи.

През втората половина на XX век структурализъмът започва да губи своите позиции, като придобива популярност мнението, че текстът (в широкия смисъл на думата) не може да съществува в чист вид, откъснат от своя създател. А и не само от него или от нея, тъй като всеки, който чете даден текст

или произнася дадени думи, също може да претендира за авторство. Както пише Д. Мангачева в описанието си на полемиката между Сърл и Дерида, „...Дерида демонстрира, че речта е генерално итеративна – т.е. всеки неин конституент може да се впише в нови и непредвидими контексти, а изначалното перформативно намерение... не може да ограничи обсега от потенциални значения“ (Мангачева, 2013: 57).

Подходът към текста като обществен продукт, който не може да съществува откъснато от автора, както и признанието на неразривна връзка между езика, мисленето, културата и обществото, обяснява защо в доста университети по света лингвистиката се включва заедно с антропологията и социологията в така наречените *humanities*. Като правило, между съответните катедри няма ясна граница. Ян Бломерт (Jan Blommaert) например е *Professor of Language, Culture and Globalization* в Тилбург – Холандия, а Дебора Танен се описва и като *Professor of Linguistics* в *Georgetown University, Washington, DC*, и като социолог. При всички случаи, катедрите по социология, антропология, лингвистика и други свързани по естествен начин науки се намират в един и същ факултет. Това е логично: далеч невинаги е възможно да се прокара точна граница между такива дисциплини като реториката и анализа на дискурса например или като социологията и антропологията. През втората половина на XX век се появили и редица гранични науки: социална антропология, лингвистическа антропология, социолингвистика, лингвокултурология и др. Според Дебора Танен анализът на дискурса, т.е. на езика, надхвърлящ рамките на изречението, е хетерогенен по определение. Той обхваща поне девет дисциплини – лингвистика, антропология, социология, психология, литература, реторика, филология, речева комуникация и философия, като всяка от тези дисциплини се разделя на поддисциплини (Tannen, 2007: 6). Ясно е, че такова описание включва и прагматическата рамка в цялата си всеобхватност.

В чисто практически план Майкъл Маккарти, който също извежда произхода на анализа на дискурса от такива дисциплини като лингвистика, семиотика, психология, антропология и социология, определя статуса на тази дисциплина като единство между описанието на езика извън рамките на изречението и интереса към контекстите и културните въздействия, които влияят върху практическото използване на езика (McCarthy, 1991: 5 – 7).

Оттук следва и важността на новия подход за чуждоезиковото обучение и преподаване, която се дължи на неговата интегративност и холистичност. Свързаните с анализа на дискурса теми традиционно се изучават в прагматиката, теорията на учтивостта и интеркултурната комуникация. Дискурсивният подход е абсолютно необходим за постигане на интеркултурна компетентност, тъй като той не само дава инструментариум на обучаваните, особено на по-напреднали нива, да развият и усъвършенстват своите умения по критическо мислене, но и да осъзнаят и анализират културните моменти, включени в текстовете, както от

собствената им култура, така и от тази на целевия език. В променяния се свят, затрупан от лавината на най-различна, често противоречива информация, този подход ще помогне на студентите да идентифицират идеологическите послания във вестникарски статии и телевизионни предавания и да се научат да четат между редовете, търсейки скрития смисъл в рекламите и бизнес документите.

Тук трябва да вмъкнем, че нито един специалист по езика не може да се абстрахира от културата. Само доброто владееие на чужд език не може да служи за гаранция на адекватно функциониране в дадено общество. Тъкмо постигането на *комуникативна* компетентност е основна задача при чуждоезиковото обучение, решаването на която е невъзможно без излизането извън рамките на чисто езиковото обучение. Този очевиден постулат се превърна в общо място с доста практически свидетелства за важността му – например създаването на общества като СИЕТАР (SIETAR – *Society for International Education, Training and Research*), които изследват интеркултурната комуникация и се занимават с обучението на съответни специалисти, както и включването на интеркултурната или межкултурната комуникация в Общоевропейската езикова рамка и в учебните програми не само на университетско ниво, но и в средните училища (вж. по-подробно Цветкова, 2012). Подобен подход предполага изследването на разликите и сходствата между различни култури и определянето на начини за преодоляването на свързаните с тях неразбирателства с цел постигане на успешна комуникация. Всъщност чисто езиковият подход към обучението е невъзможен по определение – учебният материал включва не само граматически упражнения, но и свързани текстове и теми, по които се водят дискусии. Лингводидактическата рамка на съвременното ЧЕО предполага постигане на *межкултурна* комуникативна компетентност (Bennett, 1997: 16). Ето защо на конференциите, посветени на чуждите езици, секциите по културознание съставляват поне 30 – 40% от цялостното участие.

В тази статия бих искала по-подробно да се спра на една конкретна тема, която задължително се включва във всички програми по чуждоезиково обучение поради своята практическа и прагматическа важност – храната. Храната и храненето и свързаните с този процес лексика и фразеология представляват задължителна част от всички програми за обучението по чужди езици, включително училищни програми. Това е абсолютно разбираемо. Подобно на езика, храната представлява *сложен и многопластов дискурс*. Известно е, че структуралистите разглеждат някои социални събития – и между тях храна и хранене, като система на знаци, като език и като комуникация (Клод Леви-Щраус, Роланд Барт, Мери Дъглас). В техните работи процесът на яденето се изследва в синхронен и в диахронен аспект – като меню и регламентирано форматиране и като памет за редица предишни трапези, обуславящи последващите събития на храненето. По думите на Роланд Барт яденето в различните си прояви съхранява спомена за всички предишни трапези,

представлявайки протокол на всички употреби на дадени храни до този момент. Ето защо не може да се отрече, че храните възплъщават есенцията на ценностната система на дадено общество. Според Роланд Барт всеки, който пие червено вино във Франция, може да получи „сертификат за добра интеграция“, докато хората, които отказват да го правят, трудно могат да се опишат като истински французи. От друга страна, млякото представлява своего рода „антивино“ и символизира традиционни американски ценности, такива като чистота и сила (Barthes, 1972: 58 – 62). В Холандия млякото също може да се разглежда като емблематично пиене – символ на равенството, а в Германия и Белгия националната идентичност е тясно свързана с консумацията на бира.

Храната и организацията на съвместните трапези (*commensality*) са съпоставими с езика по многообразните си въздействия и значимости и могат също да се разглеждат като диалогични – като упражняването на социални и културни норми, представляващи част от хабитуса – едно от ключовите понятия в социологията на Пиер Бурдийо. Хабитусът се запечатва в съзнанието на индивида и обществото чрез интериоризация на света около нас. Макар че конкретните избори и вкусовете в повечето случаи се извеждат от социалния статус (срв. описанието на типичните трапези на учителите в сравнение с тези на работниците във Франция в Bourdieu, 1985), не бива да се подценява и националната специфика на конкретни храни с интериоризираното отношение към тях – срв. такива хранителни „хронотипи“ като шопска салата и таратор в България, борш и елда в Русия, съмга в Норвегия и др. Самите подобни храни представляват индивидуален и социален маркер, а взаимодействията, свързани със съвместни трапези, са част от културно обусловеното поведение и ценностната система на обществото.

Така в Англия предложението на чаша чай е традиционна реакция на проблеми от всякакво естество и пиенето му се асоциира с успокояването и помощ в кризата, докато в България още преди 20 – 30 години въпросът дали човек иска чай би могъл да предизвика репликата – „Не съм болен“, тъй като за разлика от кафето чаят не беше популярен и се пиеше предимно билкови чайове. Паметта за всичко, свързано с дадени храни, както в индивидуален, така и в колективен план, е залегнала въз основа на своята „интертекстуалност“ в широкия смисъл на думата, т.е. разглеждана като творческо *повторение*, което може да придобие ново звучене в нова обстановка. Това е особено важно за представителите на диаспорите, за които посещението на ресторант с традиционни храни, които ги свързват с бившата им родина, има носталгична стойност, тъй като ги връща в детството и ги кара да изпитват солидарност със своите бивши сънародници. Тази така наречена „кулинарна сантименталност“ и кулинарна носталгия представлява може би единственото автентично наследство от бившия Съветски съюз за всички, които живеят сега в различни държави (срв. Pomerantsev, 2012).

По гореизложените причини аз виждам много паралели между итеративността на речта и хранителното поведение като социален и индивидуален сигнифи-

катор. Така, за адекватно функциониране в целева култура, е много важно да се знае какви са обичайните храни за закуска например, какво е формирането на обедната трапеза, какви са особеностите на поканите в различни страни. Във Великобритания и Канада, където поради специфичните параметри на културата е по-важно не позитивното лице и участие, а негативното лице и следователно акцентът върху независимостта, поканите да участваш в съвместна трапеза или да закусиш заедно рядко се повтарят. Да настояваш, е неучтиво и се разглежда като действие, заплашващо лицето (*face threatening act*). От друга страна, за културите на повечето славянски и балкански страни – като например за България, са характерни позитивното лице и съучастие. Ето защо, макар че почти във всички случаи предлагането на храна представлява знак на учтивост, отговорите на такива предложения се различават в зависимост от културно обусловените норми на учтивост. Тези разлики могат да предизвикат културен сблъсък и неразбирателство между участниците в събитието. Например в Русия се смята за неучтиво да приемеш поканата да се нахраниш веднага, като според някои източници храната може да бъде предложена до 7 пъти (Larina, 2003). В България поканата може да бъде повторена 2 – 3 пъти, но обикновено не повече. Културните разлики и културно обусловените норми на учтивост често имат важни практически последици. Така във Ванкувър един от директорите в Чернобилския фонд ми разказа, че когато децата от Чернобил се настаняват в приемни семейства за лятна ваканция, той отначало задължително обяснява на домакините, че ако те не искат децата да гладуват, поканите за обяд, вечеря или закуска трябва да се повтарят няколко пъти, тъй като в руската и в украинската култура се смята за много неучтиво да се приеме първата подобна покана, особено в нова и непозната обстановка (по-подробно вж. Перянова, 2010).

Форматирането на трапезите също се различава в различните страни. В Италия грапа, която се прави по същия начин като ракия, се сервира като дижестив в края на вечерята, а не като в българската традиция със салата в началото на яденето. В Англия за вечеря традиционно може да се яде супа – нещо не много обичайно в България. Във Франция различни видове сирена се сервират за десерт, а в България сиренето е традиционна сутрешна закуска (вж. повече примери в Perianova, 2012: 66 – 68).

В доста случаи така наречените добри маниери не са универсални, напротив, без съмнение, те са културно обусловени. Следват само няколко примера.

- По време на вечеря в Япония или Южна Корея човек трябва да се грижи да е пълна чашата на съседа, но не бива да пълни своята чаша.

- По време на ядене в Норвегия, САЩ, Русия или България не се смята за учтиво да оставяш нещо в своята чиния, за да покажеш, че ти е харесало яденето, защото ефектът ще бъде обратен. Напротив, в Китай и други страни от Южна Азия, както и в близоизточните страни, да оставиш малко храна в чинията, се смята за учтиво.

– В западните страни съществува забрана да се яде с отворена уста, а в Китай това е допустимо.

– В Африка и в Индия трябва да се избягва да ядеш с лявата си ръка. В местата, където е прието да се яде с ръце, трябва да се използва дясната ръка. Лявата е „нечиста“ ръка и тя се използва за други функции.

Времето на социално важните хранения, такива като вечеря, също може да бъде от решаващо значение. В доста градове във Великобритания дори и сега между 14.00 и 18.00 часа публиците и ресторантите не сервират храна и човек може да се нахрани само в заведения за бърза храна, ако има такива. Същата тенденция се проявява в Италия, където в много селища и малки градове в 19.00 часа ресторантите са още затворени, а желанието да вечеряш предизвиква учуден въпрос – „Сега?“.

В примера по-долу майката нарича сина си нецивилизован, защото той вече е вечерял в 7.30 часа вечерта:

„Oh, don't hurry off!“, my mother cried. „Stay for dinner! We are having shrimp salad. There's lots.“

„Thanks, but I already ate“, I said. „... already ate? Ate dinner?, she asked. She checked her watch. It's barely seven-thirty.“ „Right.“

„Goodness, Barnaby! You're so uncivilized!“, I looked at her. I said, „How do you figure that?“. „We always eat at eight“, she said. „Dine.“, I told her. „Pardon?“ „We always dine at eight. Isn't that what you are supposed to say?“, she drew up taller in her seat. She said, „I don't see“. „Gram and Pop-Pop dine at five-thirty, however“, I said, „and what's good enough for them is good enough for me.“ (Tyler, 1999: 198).

В този откъс времето на вечерята символизира демаркационна линия между старото и заможното протестантско семейство от англо-саксонски произход на бащата, с присъщите им аристократични навици, и семейството на родителите на майката – полски имигранти първо поколение, произхождащи от работническата класа. Неспазването на традициите от по-висшата класа също така отразява бунтовническия характер на внука.

Следователно дали храните са подходящи, или не и какво е тяхното място в цялостната културна система, може да бъде обусловено от традициите, културата и историята. Нееднократно бе отбелязано, че чаят и кафето са неразделна част от културата на много страни, макар че те често притежават различни функции в различни култури. В американската история така нареченото Бостънско пиене на чай (*Boston Tea Party*), когато колонистите изхвърлят чай в океана в знак на протест против високите данъци, наложени от Великобритания, ознаменува началото на антиколониалната революция. Следващият пример съдържа позоваване на това събитие и илюстрира конкретно културно отношение към тази емблематична напитка:

„From the Governor’s wife, Simon accepts a cup of tea. He doesn’t much like tea, but considers it a social duty to drink it in this country; and to greet all jokes about the Boston Tea Party, of which there have been too many, with an aloof but indulgent smile.“ (Attwood 1997: 347).

Саймън е американец. По време на престоя си в Торонто той отбелязва, че британският обичай да се пие чай по всички поводи съществува и в Канада, като и там този обичай се превръща в социален ангажимент и знак на учтивост и уважение.

Разликата в цялата културна символика на храните може да има политически и икономически последици. Така например през 2008 г. първото кафене на Старбъкс в Пекин беше затворено, тъй като властите са решили, че пропагандата на кафето в традиционната обител на чая е обидно недоразумение.

Социално-икономическата значимост и политическият символизъм на храната като матрица преминава през цялата колониална история. Търсенето на захар, произвеждана от захарната тръстика, на Карибите например поражда насилствените миграционни процеси между континентите – т.нар. *Middle Passage*. Технологичните и социално-политическите промени неминуемо се отразяват върху възприятието на определени храни. Така, в *Малайска трилогия* на Антони Бърджес, публикувана за първи път през 1956 г., типичната британска храна и организацията на храненето често фигурират като неуместни за тази страна и култура и се интерпретират като символ на краха на империята и края на колониалната ера:

„Certainly, in the gravy soups, turbo, hare, roast saddles, cabinet puddings, boiled eggs at teatime and bread and butter and meat paste with the morning tray, one tasted one’s own decadence: a tradition had been preserved in order to humiliate. Perhaps, it really was time the British limped out of Malaya“ (Burgess, 1981: 272).

Изброените блюда явно отразяват социокултурното разделение, което е изразено посредством различия в храната, и маркират неумението да се създадат връзки с местните хора и в крайна сметка представляват ясна политическа платформа – колониална по своята същност.

На социално ниво хората винаги се общували посредством яденето, показвайки по този начин своите симпатии и антипатии. В книгата на канадския писател Мордехай Рихтер *Joshua Then and Now* бившият съученик на Джошуа Шелдън кани Джошуа и неговата аристократична жена Полин в луксозен ресторант, където сервитьорите са облечени като мореплаватели от XVIII век, а по стените висят окачени кожи от бобър и мускети. Полин от пръв поглед изпитва отвращение към Шелдън и неговата жена Берта. Когато се появява сервитьор с перука и натрапчиво любезен вид, за да ѝ вземе поръчката, тя целенасочено избира хамбургер с пържени картофи и кока-кола и го моли непременно да ѝ до-

несе и кетчупа (Richler, 1981: 24). Поръчката, подходяща за ресторант за бърза храна, е преднамерено обиждане на хората, антипатични на Полин – действие, заплашващо тяхното лице. Използвайки термините на Грайс, може да се каже, че такава поръчка може да се опише като погазване на максимата на отношението и нарушаване на кооперативния принцип като цяло. Такава липса на диалог по време на съвместното хранене със сигурност е довела до загуба на лицето на семейната двойка, която вечеря заедно с Полин и нейния мъж.

Храната отразява много нови социално-политически категории. За това свидетелства и примерът по-долу, където менюто, включващо телешко сукалче и карпачо от конско месо, се определя като *политически некоректно*:

„Toulos restaurant, adjacent to Capitol Hill, boasts a politically incorrect menu of baby veal and horse carpaccio, making it an ironic hotspot for the quintessential Washingtonian power breakfast.“ (Brown, 2004: 17).

Анализът на подобни примери може да помогне на студентите да открият някои социокултурни характеристики на западното общество, които биха могли да бъдат съпоставени със съответния български дискурс и променящите му се значимости.

Тъй като комуникативната компетентност включва и социокултурни параметри, трудно може да се спори, че храната и храненето често се превръщат в семиотичен код на социокултурния диалог. И в този смисъл различните социални взаимодействия, включващи и храната и свързаните с нея практики, са от изключителна важност особено сега, когато глобализационните процеси и новите информационни технологии променят акцента в чуждоезиковото обучение. За това свидетелстват и многобройните публикации, в които се разискват нови подходи към обучението по чужд език и свързаните с езика изследвания в контекста на глобализацията. Характерен пример е изданието наскоро във Великобритания том *Globalization in English Studies* (2010) с редактори Мария Георгиева и Алън Джеймз.

Напоследък нееднократно се изтъква, че чуждоезиковото обучение може да постигне изграждането на комуникативна компетентност само заедно с развиването на социолингвистическата компетентност в смисъла на Д. Хаймс и Дж. Гъмперц. Социолингвистическата компетентност е залегнала и в Общата европейска езикова рамка. За целта е необходимо познаването на фоновите знания от различен характер (исторически, културен, социален, етнически, религиозен). С други думи, процесът на чуждоезиковото преподаване трябва да носи дискурсивен характер и да включва анализ на категориите и практиките, които ще позволят на говорещия чужд език да функционира адекватно в съответните общества с целева култура. Трябва още веднъж да подчертая, че *храната и яденето са изключително важни от тази гледна точка* – и като открита сис-

тема сама по себе си, и като част от областта, известна като интеркултурна или межкултурна комуникация. Освен това анализът на социалните, културните и комуникативните особености на храната и храненето като дискурс е важен за целите на лингводидактиката поради факта, че той осигурява необходимите знания, умения и отношения – целта на чуждоезиковото обучение.

ЛИТЕРАТУРА

Ларина, Т. (2003). *Категория вежливости в английской и русской коммуникативных культурах*. Москва: РУДН.

Перянова, И. (2010). Ядене и учтивост. *Алтернативи, I*. София: Университет за национално и световно стопанство.

Мангачева, Д. (2013). Всички разбират Остин. *Чуждоезиково обучение, I*.

Пенчева, М. (2001). *Езикът в човека, човекът в езика*. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“.

Цветкова, Н. (2012). *Развиване на межкултурна комуникативна компетентност в обучението по английски език в 8.клас на профилираните училища и паралелки*, Дисертационен труд. София: Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Angenot, M. (1989). *Un état du discours social*. Montréal: Éditions du Préambule.

Attwood, M. (1997). *Alias Grace*. London: Virago Press.

Bakhtin, M.M. (1986). *Speech Genres and Other Late Essays*. University of Texas Press.

Barthes, R. (1972). *Milk and Wine*. Mythologies. Selected and translated from the French by A. Lavers. Jonathan Cape. (pp.58–62).

Bateson, G. (1979). *Mind and Nature*. New York: Ballantine.

Bennett, M. (1997). *How not to be a Fluent Fool: Understanding the Cultural Dimension of Language*. Fantini, A. (Ed.) New Ways of Teaching Culture. Bloomington, Illinois: TESOL, Inc.

Bruce, D. (1995). *De l'intertextuality à l'interdiscursivity*. Toronto: Les Editions Paratexte.

Bourdieu, J. P. (1984). *A Social Critique of the Judgment of Taste*. Transl. by R.Nice. London: Sage.

Brown, D. (2004). *Deception Point*. New York: Corgi Books.

Burgess, A. (1981). *The Long Day Wanes. A Malay Trilogy*. Penguin Books.

Gennette, G. (1997). *Palimpsests : Literature in the Second Degree*. Transl. by Ch.Neuman and Cl. Doubinsky. Lincoln and London : University of Nebraska Press.

Kristeva, J. (1980). *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. New York: Columbia University Press.

Courtine, Jean-Jacques. (1981). *Analyse du discours politique (le discours communiste adressé aux chrétiens)*. Paris: Langages.

- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse – Textual Research for Social Research*. New York: Routledge.
- Foucault, M. (1969). *L'archéologie du savoir*. Paris: Gallimard.
- Georgieva, M. and A. James. Eds. (2010). *Globalization in English Studies*. Cambridge Scholars Publishing.
- McCarthy, M. (1991). *Discourse Analysis for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Perianova, I. (2013). *The Polyphony of Food and Meals. Food Through the Prism of Maslow's Pyramid*. Cambridge Scholars Publishing.
- Pomerantsev, P. (2012, September 13). Diary. *London Review of Books*.
- Richler, M. (1981). *Joshua Then and Now*. Bantam-Seal Books.
- Tannen, D. (2007). *Talking Voices. (Repetition, Dialogue, and Imagery in Conversational Discourse. (II Ed.))*. New York: Cambridge University Press.
- Tyler, A. (1999). *A Patchwork Planet*. USA: Vintage.
- Voloshinov, V. N. (1973). *Marxism and the Philosophy of Language*. New York & London: Seminar Press.

HUMANISTIC LINGUISTICS AND FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract. The article discusses the transition to humanistic linguistics which occurred in the second part of the 20th century, placing linguistics among a group of anthropo-oriented sciences. A crucial approach in teaching and learning foreign languages in the context of cross-cultural competence is discourse analysis which will make students aware not only of ideological slants and hidden cultural messages, but will enable them to function in the target culture. Food and meals (as an individual and social marker) should also be regarded as a complex discourse, an area with its own niche in the foreign language syllabus. An analysis of their social, cultural and communicative codes meets linguodidactic purposes because it provides the necessary knowledge, skills and attitudes. Since food structures relationships and mediates social interactions, it should be regarded as a signifier of collective identity, a cultural icon and a personal statement. In many ways, the symbolism of food is culture-specific.

Assoc. Prof. Irina Perianova, PhD

✉ University of National and World Economy
Studentski grad
1700, Sofia, Bulgaria
E-mail: irinaperianova@yahoo.com